

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАННЯ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ЗА КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація. В статті розкрито можливості ІКТ для впровадження кредитно-модульної організації підвищення кваліфікації за індивідуальними освітньо-професійними програмами.

Ключові слова: кредитно-модульна система організації навчального процесу, професійний розвиток, портал, дистанційне навчання.

Аннотация. В статье раскрыты возможности ИКТ при внедрении кредитно-модульной организации повышения квалификации по индивидуальным образовательно-профессиональным программам.

Ключевые слова: кредитно-модульная система организации учебного процесса, профессиональное развитие, портал, дистанционное обучение.

Annotation. In the article possibilities of IKT are exposed for introduction credit-module organizations of in-plant training after individual educationally professional by the programs.

Keywords: credit-module system of organization of educational process, professional development, portal, distance learning technology for training sessions.

Актуальність. Цілеспрямованість переходу вищої школи від традиційної до кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСНОП) науково обґрунтована в роботах зарубіжних й вітчизняних науковців, відображена в документах Європейської комісії, Ради Європи та ЮНЕСКО.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковцями висвітлено методологічні аспекти проблеми впровадження КМСНОП (І. Бабин, Я. Болюбаш, В. Грубінко, В. Журавський, М. Згуровський, Ю. Рудавський, М. Степко, В. Шинкарук), модульного навчання, рейтингу й системи залікових одиниць (А. Алексюк, В. Бондар, В. Галузинський, М. Євтух, В. Коваленко, В. Огнев'юк, С. Падалко, І. Прокопенко, Л. Романишина, П. Сікорський, І. Смолюк, О. Спірін, А. Фурман, О. Шпак).

Виклад основного матеріалу досліджень. Останні роки підтвердили, що заходи із удосконалення вищої освіти України, оприлюднені в рішенні Колегії МОН України від 24.03.2005 р., а також у наказах МОН України від 29.07.2005 р. № 454 «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні» та від 30.12.2005 р. № 774 «Про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу» були своєчасним і невідкладним завданням.

Згідно рішення колегії МОН від 24 квітня 2003 року в Україні був проведений широкомасштабний педагогічний експеримент щодо впровадження КМСОНП у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації.

Питання організації експерименту з кредитно-модульної системи навчання розкрито в публікаціях науковців (В. Ситник, М. Скаткін, Р. Фішер, О. Цокур).

Післядипломна педагогічна освіта має свою структуру, певні цілі, задачі, умови функціонування, форми, методи й засоби навчання. Тому механічне перенесення в ППО позитивних результатів і рекомендацій педагогічного експерименту у ВНЗ є недоцільним, що підтверджується публікаціями вчених (В. Гравіт, Л. Даниленко, Л. Покроєва В. Олійник, Т. Сорочан), які розробили можливі моделі КМСОНП в системі післядипломної педагогічної освіти.

На нашу думку, поза увагою дослідників залишилися можливості ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій для індивідуалізації підвищення кваліфікації вчителів та їх професійного розвитку в умовах КМСОНП.

У статті розглянуто проблеми організації професійного розвитку педагогічних кадрів на курсах підвищення кваліфікації за умов застосування КСНОП та в міжкурсовий період, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології як об'єкт вивчення, засіб та середовище навчання.

Важливою складовою інноваційної моделі підвищення кваліфікації в Луганському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти є перехід на КМСОНП, що ґрунтується на поєднанні модульних технологій навчання й залікових освітніх одиниць (залікових кредитів).

Колективом науковців інституту розроблено освітньо-кваліфікаційну характеристику й освітньо-професійну програму підвищення кваліфікації педагогічних працівників. У цих документах зазначені нормативні змістові модулі, необхідні для виконання вимог нормативної частини освітньо-кваліфікаційної характеристики, вибірккові змістові модулі, що забезпечують виконання вимог варіативної частини освітньо-кваліфікаційної характеристики, у тому числі, відповідність обсягу підвищення кваліфікації, передбаченому нормативним терміном навчання. Вони дають можливість здійснювати підвищення кваліфікації педагогічних працівників та сприяють поглибленій підготовці в напрямках, визначених модулями навчального плану. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників здійснюється за навчальними планами, що складаються з 5 модулів: гуманітарний, функціональний, фаховий, організаційно-контрольний, самостійної роботи.

Система підготовки фахівців спрямована на масовість і передбачає вивчення за короткий термін значної кількості предметів і опанування великого обсягу інформації, враховуючи індивідуальні потреби та професійну компетентність кожного педагогічного працівника. Однією з принципових позицій Болонської декларації є велика питома вага самостійної роботи студента(слухача) у навчальному процесі.

Для самостійної роботи слухачам за всіма формами підвищення кваліфікації (Табл.1) надається 10 % часу (при трьох кредитах) або 47 % часу (при п'яти кредитах за заочною й дистанційною формами). Можна констатувати, що вчитель самостійно опановує велику кількість видань, використовуючи бібліотечні й Інтернет-ресурси, бере участь в обговореннях на форумах, вебінарах. За результатами дослідження європейської комісії з

Таблиця 1

Розподіл годин щодо модулів навчальних планів на 2010-2011
навчальний рік

Назва модуля		Форма навчання							
		Денна				Заочна		Дистанційна	
		кред.	год.	кред.	год.	кред.	год.	кред.	год.
1.	Соціально-гуманітарний	0,3	10	0,5	16	0,2	8	0,2	6
2.	Професійний	0,2	6	0,6	20	0,2	6	0,1	4
3.	Фаховий	2,9	104	1,4	52	1,0	34	1,1	38
	<i>За трьома модулями</i>	3,4	120	2,5	88	1,4	48	1,4	48
4.	Організаційно-контрольний	0,2	8	0,2	8	0,2	8	0,2	8
5.	Модуль самостійної роботи	1,4	52	0,3	12	1,4	52	1,4	52
	ВСЬОГО	5	180	3	108	3	108	3	108

мультимедійних технологій для подання змісту курсу в освіті найчастіше використовують веб-сторінки (100 %), електронну пошту (91 %) та інші форми комп'ютерних засобів комунікації (57 %). Більше 70 % дистанційних курсів організовано за модульною структурою.

Згідно наказу МОН України № 1112 від 12.12.2007 р. колектив ЛОППО розпочав роботу у Всеукраїнському експерименті «Структурно-функціональна модель професійного розвитку керівників і педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів у післядипломній педагогічній освіті регіонального рівня».

У ході експерименту науковцями ЛОППО розроблено «Структурно-функціональну модель професійного розвитку педагогічних кадрів», що складається з чотирьох блоків, що віддзеркалюють зміст і послідовність

етапів професійного розвитку, забезпечують варіативність цього процесу [2, с. 14-15].

У статті ми розкриємо можливості й перспективи використання ІКТ в кожному з блоків.

Діагностичний блок передбачає розробку критеріїв та інструментарію для визначення вихідного рівня професіоналізму педагогів. Розроблено інструментарій, що дозволить учителю самому здійснювати діагностику, визначати рівень розвитку певних компетентностей, щоб обрати свої пріоритети професійного розвитку.

На етапі діагностики рівня розвитку професіоналізму можна використовувати інформаційно-комунікаційні технології як засіб розробки інструментарію діагностики й оцінювання рівня професіоналізму вчителя (анкетування, тестування, автоматизована обробка результатів діагностики).

Одним із засобів збору інформації є ініційована розсилка різних анкет електронною поштою або пасивне очікування відповідей на розміщеній формі-анкеті на сервері з рекламою цієї сторінки. Відповіді аналізуються, структуруються, результати порівнюються з іншими даними, підводяться підсумки. Для реалізації діагностики за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій необхідно враховувати рівень ІКТ компетентності вчителів. Вважаємо доцільним провести окремим блоком діагностику ІКТ компетентності за стандартами Юнеско. Результати можна використовувати для подальшого вибору форм підвищення кваліфікації (денна, заочна або дистанційна) й освітньо-професійних програм, що враховують індивідуальну траєкторію навчання кожного слухача.

У результаті проведення діагностичного етапу можна виявити індивідуальні здібності, досвід слухача для реалізації методу особистісно орієнтованого дидактичного програмування, суть якого полягає в тому, що аналіз результатів вхідного тестування у подальшому береться за основу формування особистісно орієнтованої програми навчання [6, с. 47-84].

Змістовно-розвивальний блок побудований на засадах кредитно-модульної системи навчання й дає можливість варіювати зміст, визначати послідовність вивчення певних модулів. Цей блок також передбачає наявність технологій, побудованих з урахуванням принципів навчання дорослих.

На цьому етапі багатовекторність використання ІКТ обумовлена сформованістю ІКТ компетентності вчителя й диференціацією відповідно до спеціалізації слухачів. Електронні таблиці, редактори математичних і хімічних формул, електронні засоби навчального призначення можуть скласти основу інваріантної частини підготовки вчителя з використанням інформаційно-комунікаційних технологій як об'єкту й середовища навчання.

Згідно результатів діагностики ІКТ компетентності та потреб вчителів у межах варіативної частини можна проводити засвоєння технологій створення й використання у професійній діяльності презентацій та сайтів, технологій комп'ютерного моніторингу навчальних досягнень, роботи з соціальними сервісами Інтернет тощо.

У цьому блоці організовується проектна діяльність вчителів, що дозволяє побудувати індивідуальну траєкторію навчання, а також модель самовдосконалення. Колективна форма роботи в творчих групах, методичних об'єднаннях, зокрема, з використанням електронних та Інтернет ресурсів дозволяє доповнити індивідуальний комплекс педагогічного інструментарію.

Різномпланова структура Інтернет середовищ інститутського освітнього порталу (www.loiprolo.lg.ua) знаходиться в постійному процесі розвитку й наповнення, дозволяє кожному вчителю знайти ту освітню «нішу», в якій він зможе реалізувати свої професійні запити й можливості. Інформаційно-освітнє середовище організовує процес постановки педагогічних завдань і знаходження шляхів їх вирішення в режимі професійного діалогу на якісно новому рівні.

Для розвитку професійної майстерності педагогів та надання їм методичної й консультативної допомоги, організації практичної мережевої

взаємодії шкільних учителів через систему віртуальних педагогічних читань, семінарів, роботи предметних кафедр нами створено сайти «Досвід педагогів Луганщини» (www.dosvid-loippo.at.ua) та «Обдарована молодь» (www.obditu.at.ua), блог консультацій кафедр інституту (<http://www.loippo.lg.ua/blog-loippo.htm>), контент яких формується не тільки викладачами й методистами інституту, а й вчителями всієї області.

Процесуальний блок містить освітньо-професійні програми, що поєднують різні варіанти курсів підвищення кваліфікації, науково-методичної роботи й самоосвіти педагогів. Так курси підвищення кваліфікації з урахуванням потреб педагогів, фінансового забезпечення й ресурсів закладів післядипломної педагогічної освіти можуть бути стандартними (з використанням традиційних навчальних планів), диференційованими (тематичними, проблемними, авторськими), дистанційними (з використанням інформаційних технологій), пролонгованими (поетапне навчання).

Аналізуючи підходи до організації дистанційного навчання, В. Олійник [3] визначає структуру дидактичного забезпечення дистанційного навчання, П. Стефаненко [5, с. 150-155] розглядає модель дистанційного навчання у вищій школі в межах модульної дидактичної системи на основі принципу індивідуалізації, вказує на важливість інтерактивних дидактичних технологій. На нашу думку, прийняття «Положення про дистанційне навчання у закладах післядипломної педагогічної освіти», проект якого розглянуто на нараді-семінарі з нормативного забезпечення дистанційного навчання [3], сприятиме розвитку дистанційної форми навчання в системі ППО.

Для реалізації комп'ютерної підтримки технології «Проект професійного розвитку» й науково-методичного супроводу, розроблених Т. Сорочан та Б. Дьяченко [1, с. 188-172] на основі Веб 2.0, нами створено середовище Лугавікі. У середовищі кожен учасник проекту має можливість не тільки ознайомитися або отримати матеріали, але й обмінюватися

ресурсами, обговорювати статті, формувати нові знання, створювати віртуальні ресурси. Діяльність у Лугавікі створює реальні можливості побудови відкритої системи неперервної освіти педагогів.

Рефлексивно-корегуючий блок дає можливість педагогам осмислити власні здобутки в процесі професійного розвитку, діагностувати зміни рівня професіоналізму, за необхідності, поповнити, систематизувати знання або вдосконалити вміння. Тут великого значення набуває навчання самоменеджменту, підвищення самоефективності.

Цей блок включає самостійну роботу вчителя за постійної науково-методичної і консультативної підтримки, яку можна організувати засобами порталу інституту (форуми, блоги, чати).

Обласна електронна бібліотека (www.school-lib.lg.ua) має потужну інформаційно-пошукову систему (за галуззю, за УДК, за автором, роком видання, назвою) й містить не лише текстові документи, але й презентації, аудіо-, відео-фрагменти. Зміст матеріалів формується вчителями п'ятдесяти загальноосвітніх навчальних закладів області. З 2011 р. планується залучити до цієї роботи всі загальноосвітні навчальні заклади області, щоб кожен вчитель на ресурсі міг знайти необхідні матеріали й розмістити свої напрацювання.

Висновки. Враховуючи тенденції розвитку інформаційного суспільства в Україні, напряму розвитку вищої освіти, зокрема, післядипломної педагогічної освіти, можна зробити висновок щодо ефективності й обов'язковості використання інформаційно-комунікаційних технологій для професійного розвитку педагогічних кадрів на всіх етапах підвищення кваліфікації та в міжкурсовий період. На нашу думку, використання ІКТ для організації індивідуального навчання за КСНОП потребують подальшої розробки й обґрунтування навчально-методичного і дидактичного забезпечення.

Література

1. Сорочан Т. Проект професійного розвитку – інноваційна технологія післядипломної освіти педагогічних кадрів / Сорочан Т., Дьяченко Б. // Инновационные

технологии в образовании: Материалы V Международной научно-практической конференции. – Алушта, 2008. – С.188-192.

2. Сорочан Т. Створити освітній простір професійного розвитку. /Тамара Сорочан // Управління освітою. 2010. –№17(45). – С.13-15.

3. Олійник В. В. Дистанційна освіта за кордоном та в Україні : стислий аналіт. огляд / Віктор Васильович Олійник – К. : ЦППО, 2001. – 48 с.

4. Проект „Положення про дистанційне навчання в закладах післядипломної освіти України” [Електронний ресурс] / Нарада-семінар з нормативного забезпечення дистанційного навчання. – 2010. – Режим доступу з екрану.

1. 5. Стефаненко П. В. Теоретические и методические основы дистанционного обучения в высшей школе : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Павел Викторович Стефаненко. – К., 2002. – 478 с.

5. Шевченко В. Л. Основы дидактического проектирования электронных обучающих комплексов для дистанционного образования. / Віктор Леонтієвич Шевченко. – К., Издательство КПИ, 2009, – 187 с.